

מראה מקומות מסכת פסחים - פרק ראשון**36. הבודק צריך שיברך****1. פסחים ז. "אמר רב יהודה הבודק צריך שיברך" עד "בלבער כולי עלמא"**

אמר רב יהודה: הבודק צריך שיברך. מאי מברך? רב פפי אמר משמיה דרבא: (אומר) לבער חמץ. רב פפא אמר משמיה דרבא: על ביעור חמץ

2. רא"ש פסחים א: מתחילת דבריו עד והא דלא מברכין עלה"

אמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיברך*. דלא תימא אינה כל כך מצוה כיון(ח) דאינה אלא לבער את החמץ מן הבית. ומה שאין מברכין על ביעור בשעה חמישית בשעה שהוא מוציא החמץ מן הבית והוא מצוה מן התורה כדכתיב ביום הראשון תשביתו שאור מבתים(ט) ודרשינן לעיל דביום הראשון היינו בי"ד. ואמר אני דהוצאת חמץ מן הבית קודם זמן איסוריה לא נפיק מתשביתו דהא אמר רבי עקיבא לעיל (דף ה ב) תשביתו היינו שריפה. ולא צותה תורה לשורפו אלא אחר שכבר נאסר. מידי דהוה אנתור. (לקמן דף כז ב) אבל בעוד שהוא מותר באכילה לא ישרפנו ומה שמוציאין אותו מן הבית היינו שלא יעבור עליו בבל יראה ואין מפורש בו מצות עשה מן התורה שיהא מצוה לברך עליו. ומן הראוי שיברך קודם בדיקה על בדיקת חמץ ותקנו לומר על ביעור חמץ לפי שלאחר הבדיקה מיד הוא מבטל והיינו ביעור לחמץ שאינו ידוע לו ומצניע את הידוע לו ואוכל ממנו עד שעה חמישית ואז מבערו מן הבית(ט*) ועל עסק זה נגררה הברכה של בדיקה שהיא תחלת הביעור ונגמר בשעה חמישית. והא דלא מברכין עלה שהחיינו אע"ג דבאה מזמן לזמן. נ"ל כיון דמצוה זו אינה אלא לצורך הרגל לתקן הבית ולבער החמץ מתוכו לצורך המועד סמכינן לה אזמן דרגל(י) מידי דהוה אעושה סוכה ולולב לעצמו דמחויב לברך שהחיינו בעשייתו אלא סמכי' ליה אזמן דרגל (פ' לולב וערבה) ס"ס לז

3. תוס' חולין קה. ד"ה מים "ואם תאמר אמצעי" עד סוף התוס'

בברכות בסוף פרק אלו דברים (דף נג: ושם) דריש תרווייהו מקרא מוהתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים ואסמכתא בעלמא הוא דהא טעמא דמים אחרונים הוי משום מלח סדומית כדאמר בסמוך ואנו לפי שאין מלח סדומית מצוי בינינו לא נהגו במים אחרונים והכי נמי כי דריש התם כי קדוש זה שמן שהיו סכין את ידיהן להעביר את הזוהמא הוי אסמכתא דלא מצינו בשום מקום שיהא שמן לא חובה ולא מצוה והא דאמר התם כשם שהמזוהם פסול לעבודה כך ידיים מזוהמות פסולין לברכה היינו להם שהיה הדבר עליהם חובה ליטול אחר סעודה לפיכך נחשבות כמזוהמות וצריך להקדים וליטול קודם ברכה וא"ת למאי נפקא מינה הא דראשונים מצוה ואחרונים חובה מה לי מצוה מה לי חובה הא תרווייהו חובה כדקתני בביריתא ולא רשות ואומר רבינו תם דנפקא מינה לענין מלחמת הרשות דתנן בפ"ק דעירובין (דף יז.) דפטורין מרחיצת ידיים וקאמר רב חייא בגמ' לא שנו אלא מים ראשונים אבל אחרונים לא דאמר רב יהודה בריה דרב חייא מפני מה אמרו מים אחרונים חובה מפני שמלח סדומית כו' ובהלכות גדולות פירש דראשונים שהם מצוה משום סרך תרומה טעונין ברכה אבל אחרונים שהם לצורך אדם משום מלח סדומית אין טעונין ברכה ומכאן כתב רבינו יהודה בפרק במה מדליקין בתוספ' שאין לברך על קריאת שמע שלפני מטתו אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרות שמע ואם תאמר אמצעי"ם כגון בין גבינה לבשר שהן לצורך מצוה יהיו טעונין ברכה וי"ל דאין זה כי אם הכשר אכילה כמו ניקור חלב ומליחת בשר

4. ר"ן פסחים ג: (בדפי הרי"ף) ד"ה הבדוק צריך שיברך

ואם תאמר פשיטא ולמה לא יברך כשם שהוא מברך על המצות כולן י"ל דהא קמ"ל דאע"ג דביעור חמץ עיקר המצוה אפילו הכי משעה שהוא מתחיל בה דהיינו בשעת בדיקה מברך עליה ומיהו אין מברכין לבדוק אלא לבער שעיקר כונת הבדיקה הוא הביעור

5. ריטב"א פסחים ז. ד"ה אמר רב יהודה אמר רב הבדוק צריך שיברך

אמר רב יהודה אמר רב הבדוק צריך שיברך. פי' [איצטריך לאשמועינן] משום דעיקר המצוה היינו ביעור ואין הבדיקה אלא כתיקון והכשר, ואע"ג דודאי בדיקה מן התורה וישנה בכלל השבתה דלא סגי בלאו הכי, מכל מקום קס"ד שלא יברך אלא בשעת הביעור, קמ"ל

ולכו"ע נוסח הברכה על הביעור תקנוה או בלמ"ד או בעל, ויש [ש]פירשו הטעם כי ביעור כולל הכל השבתה ושריפה ואף הבדיקה שמכנסה במקום אחד נקרא ביעור וכדאמר קרא בערתי הקדש מן הבית לפיכך תקנוה בלשון כולל, וכתב הרי"ט ז"ל וזה נכון לפי שיטה זו אבל לפי מה שאנו סוברין (לעיל ב' א') שהבדיקה מן התורה יש לנו להוסיף כי לעולם הבדיקה מן התורה, והביעור אינו (ולא) [אלא] לשון ביעור ממש, ולפי שעיקר המצוה היא הביעור ועליה הכוונה בבדיקה ואי אפשר לפטור אחת מהן בלא כלום תקנו לשון (הבערה) [הברכה] בלשון ביעור שהוא עיקר המצוה ותקנו לאומרה קודם בשעת בדיקה כדי לגלות שהבדיקה גם היא מחלק המצוה וזה נכון וברור, כל זה להרי"ט ז"ל

6. רמב"ם הל' ברכות יא:טו

נטל את הלולב מברך על נטילת לולב שכיון שהגביהו יצא ידי חובתו, אבל אם בירך קודם שיטול מברך ליטול לולב כמו לישב בסוכה, מכאן אתה למד שהמברך אחר שעשה מברך על העשייה, אבל נטילת ידים ושחיטה הואיל וכדברי הרשות הן אפילו שחט לעצמו מברך על השחיטה ועל כסוי הדם ועל נטילת ידים, וכך הוא מברך על ביעור חמץ בין שבדק לעצמו בין שבדק לאחרים שמשעה שגמר בלבו לבטל נעשית מצות הביעור קודם שיבדוק כמו שיתבאר במקומו

7. מהר"ם חלאוה פסחים ז. ד"ה אמר רב יהודה אמר רב הבדוק צריך שיברך "ומאי דמברך בלשון ביעור" עד "ולענין ברכת זמן"

היינו טעמ' דתקינן ברכה על הבדיקה ולא על הבטול משום דבדיק' דאורייתא ובטול דרבנן וכדכתיבנא לעיל. ומאי דמברך בלשון ביעור לאו לשון שריפה הוא דהא לא שריף ליה אלא לשון בדיקה הוא בלשון בערתי הקודש מן הבית והלכך יצא לו מזה למנהג הנשים שמזמינות חמץ בשעת בדיקה כדי שלא תהא ברכה לבטלה דלאו מנהג הוא דאין הברכה אלא על החפוש והבדיקה בין מצא בין לא מצא. ויבדוק בתוך המועד היא תיובתיהו. ולענין ברכת זמן איכא מאן דאמר דמברך כיון דמזמן לזמן קאתי ואיכא מאן דאמר דלא דהא לא קביע ליה זמנה דמפרש ויוצא בשיירא בדקי כד נפקי ומי שלא בדק בודק לאחר המועד וכל הני מברכי ואין הדעת נותנת שיברכו זמן ואין זו הכרעה אצלי וסוכה תוכיח דאפילו עשאה מר"ה כשרה ותניא העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה. אלא היינו טעמא דלא מברכין זמן אלא במידי דאית בה הנאה אבל הכא הרי מוציא ממונו מביתו. והיינו נמי טעמא דספירת העומר. מיהו כל בודק מברך בין קודם זמן בין לאחר זמן מידי דהוה אפדיון הבן דמברך כל לאחר שלשים יום ואעפ"י שעבר זמן חיובו והבודק כמה בתים בברכה אחת סגי מידי דהוה אשוחט מאה עופות או מאה בהמות והוא דדעת' עליהו מעיקרא דאי לא הו"ל כנמלך דמברך על כל כוס וכוס. ואם שח באמצע בדיקה אם לצורך בדיקה אין בכך כלום דהו"ל כטול ברוך טול ברוך אבל שיחה בעלמ' איכא מאן דאמר דחוזר ומברך דומיא דשח בין תפילה לתפילה מברך שתים לא סח מברך אחת, וכבר השיב עליה הרב אלפסי ז"ל דלא דמי דהתם שתי מצות נינהו ואין זו מעכבת את זו והיינו נמי דלא הדר ומברך ההיא ברכה קמייתא להניח אלא על מצות תפילין אבל הכא גוערין במי ששח אבל לא הדר. ורבינו האי ז"ל כ' ירושה הי' מאבותינו שלא יסיה עד שיגמור כדי שלא יסיה דעתו כי כשהוא נמנע מן השיחה לבו מוכן למעשה ומי שלא עשה כן לא יצא ידי חובתו וכן עמא דבר ע"כ. מיהו אם שח בין ברכה לבדיקה באיזה ענין שיהא חוזר ומברך כך אמרו קדמונינו ז"ל

8. רמ"א אורח חיים תלב:ב

בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים. ואם בעל הבית רוצה, יעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך ויתפזרו לבדוק איש איש במקומו על סמך ברכה שבירך בע"ה. הגה: ונוהגים להניח פתיתי חמץ במקום שימצאם הבדוק, כדי (שלא יהא ברכתו לבטלה, (מהר"י ברי"ן). ומיהו לא נתן לא עכב, דדעת כל אדם עם הברכה לבער אם נמצא. (כל בו

9. ריטב"א פסחים ו. ד"ה לא אמרן אלא שאין דעתו לחזור "ודעת הרא"ה ז"ל" עד "וכל היכא דאמרין"

אלא או קודם לכן או אחר כן, אבל דעתו לחזור תוך הפסח זקוק לבער מעתה כדי שלא יכשל בו באותה שעה, וכל היכא דאמרין אין זקוק לבער מילתא פסיקא קא אמרין אע"ג דאיכא ודאי חמץ, וגבי חמץ שנפלה עליו מפולת שהוא כמבוער היינו אפי' תוך ל' יום ודאי, +א"ה, אולי חסר כאן, וקאי אעשה ביתו אוצר דלא חשיב ביעור, עי' בר"ן ומאירי. + מה שאין כן בזו דלא חשיב ביעור. ודעת הרא"ה ז"ל דכל שזקוק לבער מברך על הביעור, ונראין הדברים תוך ל' יום דוקא. וכל היכא דאמרין שאינו זקוק לבער אעפ"כ צריך לבטל בזמנו, כן כתב הרי"ט ז"ל

10. רמ"א אורח חיים תלו:א "ולא יברך" עד סוף דבריו

המפרש מיבשה לים או יוצא בשיירא, ואינו מניח בביתו מי שיבדוק תוך שלשים יום, זקוק לבדוק. ולא יברך אז על ביעור חמץ (כל בו). קודם שלשים יום אינו צריך לבדוק. וכשמגיע פסח יבטלנו, (טור). ואם דעתו לחזור קודם הפסח, צריך לבדוק ואח"כ יצא, דחיישינן שמא יחזור ערב פסח בין השמשות ולא יהיה לו פנאי לבער. וכן העושה ביתו אוצר תוך שלשים יום, זקוק לבדוק ואח"כ כונס אוצרו לתוכו. קודם שלשים יום, אם דעתו לפנותו קודם הפסח צריך לבדוק ואח"כ עושהו אוצר; ואם אין דעתו לפנותו קודם הפסח אינו צריך לבדוק. הגה: ואוצר חטים שיש חטים מחומצים בקרקעית הבור, אם נעשה האוצר שלשים יום קודם הפסח אינו זקוק לבער אלא מבטלו בלבד ודיו. ומיהו לאחר פסח כשמפנה האוצר, אסור ליהנות מאותן חטים; ואם אין שם חמץ ידוע אלא ספק, מותר (למכור האוצר כך ביחד. (תשובת הרשב"א סימן ע

ומשנה ברורה ס"ק ז

ולא יברך אז וכו' - דכשבדוק בליל י"ד תקנו לברך על ביעור חמץ [ז] לפי שמה שהוא מוצא בבדיקתו הוא מצניעו כדי לבערו למחר נמצא דהבדיקה הוא התחלת הביעור משא"כ כאן שלא יבערו מן העולם וישתמש בו כשאר הימים אלא שהוא מפנהו מבית זה

11. מנחות לו. אמר רב חסדא סח" עד "תנא כשהוא מניח"

אמר רב חסדא: סח בין תפילה לתפילה - חוזר ומברך. סח אין, לא סח לא, והא שלח רב חייה בריה דרב הונא משמיה דר' יוחנן: על תפילה של יד, אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין, על תפילין של ראש, אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין! אביי ורבא דאמרי תרוייהו: לא סח - מברך אחת, סח - מברך שתיים. תנא: סח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו, וחוזר עליה מערכי המלחמה

רש"י מסכת מנחות דף לו עמוד א

בין תפילה לתפילה - בין של יד לשל ראש דסיפר קודם שיניח אותן על הראש, **להניח** - דבשל יד מתחיל להניח, **מצות תפילין** - דעכשיו גומר את המצוה, **לא סח** - אין מברך אלא על של יד בלבד, **סח מברך שתיים** - כדשלח רב חייה, **סח בין תפילה לתפילה** - ולא בירך על של ראש אלא סמך על ברכה ראשונה, **עבירה היא בידו וחוזר עליה מערכי המלחמה** - כדאמרין בפרק משוח מלחמה (סוטה מד:) הירא ורך הלבב מעבירות שבידו

12. רא"ש פסחים א:י "וי"א שאין לבדוק" עד "ואם בע"ה אינו"

(. וי"א(כ) שאין לבדוק לדבר עד שיגמרו הבדיקה ויש מוסיפין עוד יותר ואומרים שאם סח בדברים דעלמא שלא מעין הבדיקה(ל) שצריך לחזור (ולבדוק) ולברך[ג] וכל זה אין נראה לי אלא שיש ליזוהר שלא יסיה בין ברכה לתחלת

הבדיקה ואחר שהתחיל לא הויא שיחה הפסק(מ) מידי דהוה אישיבת סוכה וכאדם המדבר בתוך סעודתו דלא הויא שיחה הפסק להצריך לחזור ולברך על הסוכה וברכת המוציא דלא מצינו דשיחה הוי הפסק אלא(נ) בין תפילין לתפילין משום דברכה ראשונה קיימא נמי אהנחת תפילין של ראש ואם סח צריך לברך פעם אחרת להניח תפילין לפר"ת ולרש"י נמי כיון דתרי מצות נינהו ולא מעכבי אהדדי ואם לא סח אין צריך לברך על מצות תפילין(ס) א"כ הוי היסח הדעת. ומיהו לכתחלה טוב ליהדר שלא יעסוק בשיחה בטילה עד שיגמור כל הבדיקה כולה כדי שישים אל לבו לבדוק בחדרים ובעליות ובכל מקום שמכניסין בו חמץ. ואם בע"ה אינו יכול לטרוח לבדוק בכל המקומות שבבית יעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך לבדוק ויתפזרו לבדוק איש איש למקומו על סמך הברכה שיברך בע"ה כדתניא בתוספתא: דברכות (פ"ו) עשרה שעושין מצוה אחת אחד מברך לכולם

מאי מברך רב פפי משמיה דרבא אמר על ביעור חמץ. רב פפא אמר לבער חמץ [דף ז ע"ב]. והלכתא על ביעור חמץ(ע) פירוש גם על ביעור חמץ אע"ג דבלבער כ"ע מודו ובעל ביעור פליגי משום דאמר במס' ברכות (דף נ א) מברכותיו של אדם ניכר שתלמיד חכם הוא והמברך על ביעור ניכר שתלמיד חכם הוא ויודע דעל ביעור נמי להבא משמע כדאמר בפ' כיצד מברכין (דף לח ב) משתבחין רבנן לר' זירא [את] בר רב זביד דאדם גדול הוא ובקי בברכות הוא אמר להם לכשיבא לידכם הביאוהו לידי כי אתא קריבו ליה תכא ואפיקו ליה ריפתא א"ל לטעום מר מידי אמר לו לישרי לן מר ופתח ואמר מוציא לחם מן הארץ אמר זהו שאומרים עליו אדם גדול הוא בשלמא אי אמר לן המוציא אמר לן טעמא(פ) ואשמעינן הלכתא אלא אמר מוציא מאי קמ"ל במוציא כ"ע לא פליגי אלמא שצריך להשמיענו חדוש בברכותיו ולכך נהגו לברך על ביעור חמץ לאשמעינן דגם זה להבא משמע ושלא יטעו לומר דעל ביעור לישעבר ואם בירך כך לא יצא. ומה שחלקו במטבע ברכות יש מהן שתיקנו בעל ויש מהן שתיקנו בלמ"ד ר"ת ז"ל היה נותן טעם לדבר(צ) דכל מצות דנעשות מיד שייך לברך עליהן על כגון על מקרא מגילה על הטבילה על נטילת ידים(ק) על הפרשת תרומה על אכילת מצה(ר) על אכילת מרור אבל להניח תפילין להתעטף בציצית ולישב בסוכה יש בהן שיהוי והלשון מורה על כך להיות מעוטר בתפילין ולהיות עטוף בציצית ולישב בסוכה לאכול ולטייל כל היום ולהדליק נר חנוכה(ש) יש שיהוי במצותה כדאמרינן בבמה מדליקין (דף כא ב) מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק. וכן לשמוע קול שופר יש שיהוי להפסקה בין התקיעות דעיקר מצות שופר על סדר הברכות. ומה שאין מברכין על קריאת הלל ואנו מברכין על מקרא מגילה היינו טעמא לפי שקוראים את המגילה בלא הפסק(ת) אבל בקריאת ההלל מפסיקין והצבור עונין ראשי הפסוקים. ועוד דאמרינן בפסחים (דף קיז א) דעיקר קריאת הלל תקנו נביאים הראשונים לקרותו על כל צרה שלא תבא על הצבור לכשיגאלו גומרינן את הלל הלכך שייך ביה האי לישנא לקרות את הלל דכל מצוה שאינה חובה תמיד לא שייך ביה על(א) ומה שמברכין להכניסו וכו' משום דברכה זו לא נתקנה לגמרי על מצוה זו(ב) תדע דהא מברכין אותה לאחר המילה אלא נתקנה להודות ולהלל ולשבח להקב"ה שצוה לעשות מצוה זו בכל פעם שתבא לידינו. ומה שמברכין בתפילין של יד להניח ועל של ראש על מצות משום דלא רצו חכמים(ג) לתקן שתי ברכות זו אחר זו במצוה אחת שוות ותקנו בשל ראש על מצות שהיא גמר המצוה. וריב"א היה מחלק(ד) דמצוה דאפשר לעשות ע"י שליח מברך על אבל מצוה שהוא בעצמו צריך לעשותה צריך לברך בלמ"ד וזו היא קצת סברת הש"ס דלמול משמע דלא סגי דלאו איהו מהיל(ה) ועל שופר אנו מברכים לשמוע בקול שופר דלא סגי דלאו איהו שומע ולקרוא את הלל אע"פ דשומע כעונה כמו גבי מקרא מגילה מ"מ מצוה לענות בראשי הפרקי' אע"פ דשומע כעונה. ועל הטבילה אע"ג דטבילת טמאים א"א לעשות ע"י שליח כיון דטבילת כלים אפשר לקיים ע"י שליח(ו) לא פלוג. (ז) גם משום דטבילת גרים שהיא לאחר הטבילה. ועל נטילת לולב לפי שפעמים מברך אחר שיצא בו שכבר נטל לא שייך לברך ליטול משום דלהבא משמע והיינו נמי טעמא דעל נט"י. ולהדליק נר של חנוכה אע"ג דאפשר לעשות ע"י שליח(ח) אורחא דמילתא הוא שכל אדם מדליק בביתו מפני חביבות הנס(ט) וכן נר של שבת ועל ספירת העומר לפי שנהגו שש"צ מברך להוציא את מי שאינו יודע לברך לכך מברכין על. ובתפילין נמצא בספרים מדויקים במצות תפילין וכן כתב רב אלפס ז"ל. ועל התורה(י) מברכין באשכנז לעסוק בדברי תורה. (כ) ולפי טעם זה מברכין לאכול מצה ולאכול מרור

ומיבעי ליה לאיניש לברוכי ברישא והדר בדיק. דאמר רב יהודה אמר שמואל כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן. אמר רב חסדא חוץ מן הטבילה. מ"ט(ל) דאכתי גברא לא חזי. ת"ר טבל ועלה בעלייתו אומר בא"י אמ"ה אקב"ו על הטבילה ומפרשי לה רבנן דטבילת גר בלבד קאמר דלא מצי למימר קודם טבילה אקב"ו(מ) אבל שאר חיובי טבילות מברכין ואח"כ טובלים דהא קי"ל נדה קוצה לה חלה ומחייבא לברוכי להפריש חלה. ותנן נמי (ברכות כו א) גבי

זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע צריכין טבילה טעמא דראה קרי ופלטה שכבת זרע צריכין טבילה הא לא ראה קרי ולא פלטה ש"ז קורא ומתפלל ואין צריכין טבילה. ור"י מפרש דאין למחות בנשים שמברכות אחר טבילה ולא קודם כיון דאיכא גר דלא מצי לברך עד לאחר הטבילה לא פלוג. והאי טעמא נמי שייך בנטילה ידיים שנהגו לברך אחר הנטילה לפי שבבקר כשידי מלוכלכות לא מצי לברוכי עד אחר הנטילה לכך נהגו לעשות כן אף בנטילה דסעודה. ועוד יש טעם אחר בנטילה כיון דמברך קודם ניגוב גם זו מצות נטילה כדאמרינן בסוטה (דף ד ב) כל האוכל פת בלא ניגוב כאילו אוכל לחם טמא

13. רי"ף ראש השנה יא. (בדפי הרי"ף) "שאלו מקמי" עד המשנה

שאלו מקמי ריש מתיבתא המברך יום ר"ה על תקיעת שופר בתר ס"ת והשיח צריך לברך על התקיעות של סדר ברכות או לא ואהדר להו הכין קא חזו רבנן שגוערין בזה ששח עד שלא יתקע על סדר ברכות אבל לחזור ולברך אינו חוזר ולא דמיא הא לתפילין דאמר רב חסדא [מנחות ל"ו ע"א] שח בין תפילה לתפלה חוזר ומברך דהנך שתי מצות נינהו דתנן תפילה של יד אינה מעכבת של ראש ושל ראש אינה מעכבת של יד ולא עוד אלא דלא הדר ומברך ההיא ברכה קמייתא אלא ברכה אחריתא קא מברך ומקשינן שח אין לא שח לא והא שלח רב חייא בר הינא משמיה דר' יוחנן על תפילה של יד אומר להניח תפילין ועל של ראש אומר על מצות תפילין ופרקינן אביי ורבא דאמרי תרוייהו לא שח מברך אחת ואם שח מברך שתיים ואעפ"כ קשה להשיח דתניא שח בין תפילה לתפלה עבירה היא בידו וחוזרין עליה מעורכי המלחמה וכ"ש כי האי ששח בין תקיעות שמיושב לתקיעות שמעומד אלא שאינו חוזר ומברך שמצוה אחת היא צא וראה שהרי ההלל שמברכין קודם לקריאתו ואף על פי כן בין פרק לפרק פוסק ולא הוצרך לחזור ולברך

14. בעל המאור ראש השנה יב. (בדפי הרי"ף) "וההיא בתפילין אין לה שום ענין" עד סוף דבריו

וההיא בתפילין אין לה שום ענין בכאן ואין לנו כיוצא בה בכל הברכות ובכל המצות ולפי דעתי נראה לי מה טעם אמרו סח בין תפלה לתפלה עבירה היא בידו אע"פ ששתי מצות הן כיון דכתיב בהו בתפילין של יד ושל ראש רב הונא איבעיא לן מהו להזכיר של ראש חדש בר"ה כיון דחלוקין במוספין אמרינן או דילמא אומר זכרון אחד ועולה לו לכאן ולכאן ואסיקנא אומר זכרון אחד ועולה לו לכאן ולכאן [דף מ' ע"ב] ואמר רבא כי הוינן בי רב הונא איבעיא לן מהו לומר זמן בר"ה וביה"כ דכיון דמזמן לזמן אתי אמרינן או דילמא כיון דלא איקרו רגלים לא אמרינן לא הוה בידיה כי אתא לבי רב יהודה א"ל אקרא חדתא נמי אמינא זמן אמר ליה רשות לא קא מיבעיא לי חובה מאי ומסקנא הלכתא אומר זמן בר"ה וביה"כ

15. ר"ן ראש השנה יב. (בדפי הרי"ף) ד"ה שאלו "וכן אני אומר לדברי הרב אלפסי ז"ל"

שאלו מקמי ריש מתיבתא וכו' כדכתיבא בהל'. דברי הרב אלפסי ז"ל שכתב בשם ריש מתיבתא תמוהים בכאן וכבר השיג עליו הר"ז הלוי ז"ל וכתב שאין אנו זקוקין בזה לגערה ולנזיפה משום דבתפילין מש"ה אמרי' דשח בין תפלה לתפלה עבירה היא בידו משום דאע"ג דשתי מצות הן כיון דכתיב בתפילין של יד ושל ראש והיה לאות על ידך ולזכרון בין עיניך צריך זכירה [והווי' כאחת] שיהא תוכף תפלה של ראש לתפלה של יד כדי שתהא הווי' אחת לשתיהן ואם הסיח דעתו והפליג בדברים ביניהם עבירה היא בידו לפיכך חוזר ומברך ברכה תפלה של יד וממשמש בתפילין של יד ומחזק את הקשר ועוד מברך ברכה שניה על של ראש ותוכף שתי המצות זו לזו וזו היא שאמרו סח בין תפלה לתפלה מברך שתיים לא סח מברך אחת שאם לא סח ביניהם מברך ברכה אחת על זו וברכה אחת על זו ואם סח ביניהם מברך שתיים על של ראש לפי שחוזר ומברך ברכה של יד ותוכף לה ברכה של ראש וה"ל כמברך שתיים על של ראש וכן פירשו הגאונים ז"ל וכך נמצא בשאלות דרב אחאי גאון ז"ל ובהלכות רב שמעון קיירא ז"ל אלו דברי הר"ז הלוי ז"ל וכן אני אומר לדברי הרב אלפסי ז"ל שהוא סובר דכי אמרינן לא סח מברך אחת סח מברך שתיים דה"ק לא סח מברך אחת לשתיהן סח מברך שתיים אחת על של יד ואחת על של ראש ואכתי לא דמי כלל לתקיעות דכיון דהתם הוא גורם שיהא מברך ברכה אחרת בדין הוא שתהא עבירה בידו לפי שאסור לאדם לגרום שיהא חייב לברך ברכות הרבה כל שאפשר לו שיהא נפטר בברכה אחת וראיה לדבר מדאמרינן ביומא בפרק בא לו כהן גדול (דף ע א) דכהן קורא אחרי מות ואך בעשור ובעשור שבחומש הפקודים קורוהו על פה ומקשינן בגמרא אמאי קורוהו על פה ניתי ספר תורה אחרינא וניקרי ביה ומהדרינן משום ברכה שאינה צריכה כלומר שאילו היה מביא ס"ת אחרת שהוא היה צריך ברכה אחרת

ולפיכך קורהו על פה כדי שלא יגרום ברכה יתירה אלמא אסור לגרום שיהא מרבה בברכות ומש"ה סח בין תפלה לתפלה עבירה היא בידו אבל כאן כיון שאינו גורם ברכה למה יהא אסור הרי לא שמענו בשום מקום שמי שבירך על המצוה והתחיל שלא יהא רשאי לדבר עד שיגמור ואטו מי שיתחיל לבדוק חמצו כלום אסור לו לדבר עד שיגמור ביעורו א"כ בא ונאמר שאף מי שמברך המוציא יהא אסור לדבר עד שיגמור סעודתו וליתא ולפיכך אין הגדון דומה לראיה כלל ומיהו הואיל ונפק מפומיה דריש מתיבתא ראוי שלא ידבר בהן שלא לצורך